

Návrhy na zlepšenie vedy a výskumu na Slovensku

Vychádzajúc zo strategického dokumentu „Iniciatíva – Vízia pre znalostnú spoločnosť a lepšie Slovensko“

(<http://www.learned.sk/iniciativa-vizia-pre-znalostnu-spolocnost-a-lepsie-slovensko/>,
https://www.sav.sk/uploads/dokumentySAV/1_Slovensko-2050.pdf)

predkladáme návrhy zmien, ktoré oblasť vedy a výskumu na Slovensku nevyhnutne potrebuje.

Rozvoj poznania, excelentný výskum a kvalitné vzdelávanie určujú budúcnosť ľudstva. Stav v oblasti vedy a výskumu na Slovensku tejto dôležitej historickej skúsenosti nezodpovedá. Naša spoločnosť si neuvedomuje zásadnú úlohu výskumu a rozvoja poznania pre jej ďalší rozvoj a prežitie.

K výrazným negatívnym javom vedy a výskumu na Slovensku patrí zastaraný zákon o štátnej vednej politike, dlhodobá zanedbávaná podpora výskumu zo strany štátu a súkromného sektora, nepochopenie dôležitosti slobodného akademického výskumu vo vzťahu k duševnému a hospodárskemu rozvoju spoločnosti, nedostatočný prienik do európskeho a svetového výskumného priestoru, nedostatočná podpora doktorandov a mladých vedcov s čoraz zreteľnejším negatívnym dôsledkom pre budúcnosť Slovenska, zlé rozdeľovanie celkovej finančnej podpory na výskum, ktoré je ovplyvňované krátkodobými a lokálnymi politickými a ekonomickými záujmami.

Dôsledkom je, že Slovensko zďaleka nevyužíva intelektuálny potenciál svojich vedcov na adekvátny vklad vedeckovýskumnej sféry do rozvoja Slovenska. Ak nedôjde k zásadnej zmene, budeme strácať priveľa talentovaných a ambiciózných mladých ľudí a zlyhávať v riešení spoločenských a ekonomických problémov.

Pre zlepšenie prínosu vedy a výskumu pre Slovensko je potrebné vykonať nezávislý audit slovenského výskumného priestoru a sformulovať štátnu vednú politiku cestou nových zákonov a opatrení zameraných na:

- Vymedzenie postavenia a úloh štátu, inštitúcií výskumu a podnikateľských subjektov; definovanie poslania slobodného základného výskumu, aplikácií základného výskumu a výskumu vyžadovaného hospodárskou praxou; vybudovanie funkčného systému transferu poznatkov a ochrany duševného vlastníctva.
- Dlhodobú koncepciu financovania inštitúcií, grantových agentúr a vedeckých projektov.
- Transformáciu SAV a štátnych/rezortných výskumných organizácií na verejné výskumné inštitúcie.
- Jednotné hodnotenie výskumu v SAV a v ďalších výskumných inštitúciách panelom medzinárodne uznávaných zahraničných expertov, s následným prijímaním opatrení na zlepšenie činnosti a dosahovanie kvalitných výsledkov.
- Transformáciu SAV a výskumných univerzít na vedecké inštitúcie so všetkými atribútmi excelentnosti (špičkové výkony, interdisciplinarita, inkluzívnosť a internacionalizácia, otvorená výskumná infraštruktúra).
- Zvýšenie objemu súťažných prostriedkov rozdeľovaných domácimi grantovými agentúrami, skvalitňovanie výberu projektov a nástrojov podpory riešiteľov.
- Skvalitnenie vzdelávania na základných, stredných a vysokých školách a podporu najlepších študentov a doktorandov tak, aby mali dostatočnú motiváciu študovať a pracovať na Slovensku.